

Pogibija Gorana Alavanje 23. studenoga 1990.: događaj, interpretacije, manipulacije

ILIJA VUČUR

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata

Zagreb, Hrvatska

ilija.vucur@centardomovinskograta.hr

Rad na temelju hrvatske i srpske dokumentacije, memoarskih i medijskih zapisa rekonstruirao okolnosti pogibije policajca Gorana Alavanje 23. studenoga 1990. kod Obrovca. Donosi relevantne činjenice o problemu Alavanjine lojalnosti hrvatskim vlastima te pokušava odgovoriti na pitanje tko su organizatori i počinitelji oružanoga napada. Raščlanjen je i odnos hrvatskih i pobunjeničkih vlasti prema poginulom policajcu.

Ključne riječi: Hrvatska; Domovinski rat; srpska pobuna; 1990. godina; Goran Alavanja

Prošlo je više od četvrt stoljeća od pogibije policajca Policijske stanice¹ Benkovac Gorana Alavanje, a sve činjenice o okolnostima događaja nisu potpuno ustanovljene. Provedena istraga hrvatskih vlasti, nakon samoga događaja, o počiniteljima oružanoga napada nije dala zadovoljavajuće rezultate, a rat koji se uskoro rasplamsao gurnuo je taj događaj u duže razdoblje zaborava. Slučaj također nije do sada dovoljno historiografski istražen. Kako je Goran Alavanja bio policajac srpske nacionalnosti na službi u policijskoj stanici jedne od pobunom zahvaćenih općina, njegova uloga u događajima te pitanje njegove lojalnosti Hrvatskoj ili pobunjenicima 1990. postali su u posljednjih desetak

¹ Zakonom o izmjenama Zakona o unutrašnjim poslovima od 14. studenoga 1990. Vlada RH propisala je da se nazivi iz socijalističkoga razdoblja korišteni u tijelima unutarnjih poslova mijenjaju, tako da se sekretarijat za unutrašnje poslove (SUP) preimenuje u policijsku upravu (PU), stanica javne sigurnosti (SJS) u policijsku stanicu (PS), a riječ "unutrašnji" zamjenjuje riječju "unutarnji". "Zakon o izmjenama Zakona o unutrašnjim poslovima", *Narodne novine* (Zagreb), 47 (1990), 1. Iako je iz novoga naziva ustanova unutarnjih poslova proizlazilo da se djelatnik unutarnjih poslova ubuduće naziva "policajac", ipak je naknadno, "Uputom o primjeni Zakona o izmjenama Zakona o unutarnjim poslovima, ministra unutarnjih poslova od 26. 11. 1990.", *Informativni list RZ Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske* (Zagreb), studeni-prosinac 1990., naloženo da se naziv "milicionar" zamjenjuje nazivom "policajac". Uputa je zasebno donijeta, po svemu sudeći, i zbog izrazitoga protivljenja policajaca srpske nacionalnosti nazivu "redarstvenik", koji je u njihovim otvorenim pismima istican kao važan razlog za pobunu.

godina predmet političke zloupotrebe i medijskih manipulacija koje za posljedicu imaju iskrivljavanje povijesne istine.

Policajac Goran Alavanja ubijen je 23. studenoga 1990. u predjelu “Njivice”, na križanju cestovnih pravaca Obrovac – Benkovac – Žegar, u oružanom napadu triju nepoznatih maskiranih osoba. Sljedeća pogibija policajca tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj dogodila se 31. ožujka 1991. na Plitvicama, kada je u sukobu s postrojbama pobunjenih Srba poginuo Josip Jović, pripadnik Jedinice za posebne zadatke Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) Republike Hrvatske (RH) “Rakitje”. Policajac Josip Jović, kao što je poznato, službeno se smatra prvim poginulim hrvatskim braniteljem u Domovinskom ratu te se na mjestu njegove pogibije, pored spomen-obilježja, svake godine održava državna komemoracija. Posve opravdano nameće se pitanje zašto se Alavanju ne slavi kao prvoga poginuloga hrvatskog branitelja iako je poginuo četiri mjeseca prije Jovića. Pitanje je posebno opravdano u svjetlu činjenice da Goran Alavanja ima status hrvatskoga branitelja, s priznatih 111 dana provedenih u borbenom sektoru oružanih snaga RH.² Alavanji je također 29. rujna 1992. posmrtno, na svečanosti u Skupštini općine Zadar, dodijeljen Orden Petra Zrinskog i Krste Frankopana kojim se odlikuju pali za hrvatsku državu.³

Osnovne podatke o okolnostima pogibije Gorana Alavanje daje nam brzojav Policijske stanice Obrovac upućen MUP-u RH, Policijskoj upravi Zadar, te brzojav Policijske uprave Zadar MUP-u RH, oba od 23. studenoga 1990., u kojima se javlja da je prethodne noći oko 1:45 na križanju cesta Obrovac – Benkovac – Žegar na punktu “Njivice” napadnuta patrola Policijske stanice Benkovac koja je obavljala redovitu kontrolu prometa od 22 do 7 sati, za što je koristila službeni automobil tipa Yugo 45.⁴ Dalje u izvješću Policijske stanice Obrovac stoji da je “patrola napadnuta od tri nepoznate osobe dok se nalazila u automobilu. Neopaženo iz mraka sa više strana nepoznate su osobe prišle patrolnom vozilu, nakon čega je sa prednje strane otvorena vatra iz automatskog oružja. Uslijed čega su odmah ranjeni inspektor milicije Bukarica Stevan milicioner Alavanja Goran, dok je milicioner Graovac Jovo ostao nepovrijeđen. Ranjeni milicioneri sjedili su na prvom sjedištu automobila, dok se nepovrijeđeni nalazio na zadnjem sjedištu. Nakon otvaranja vatre tri nepoznate

² Odlukom nadležnoga ministarstva Alavanji je 2006. priznat status hrvatskoga branitelja te je na njegovo ime izdana Iskaznica hrvatskoga branitelja iz Domovinskoga rata. Frane ŠARIĆ, Nikola SEVER, “Priča o Goranu Alavanji”, *Večernji list* (Zagreb), tjedni prilog *Obzor*, 29. 11. 2008., 18; “Registar hrvatskih branitelja”. Potom je započela politička i medijska kampanja za njegovo priznavanje prvim poginulim braniteljem u Domovinskom ratu, o čemu vidi: Denis KRNIĆ, “Rat nisu iznijeli emigranti, nego kadar iz bivše JNA”, *Slobodna Dalmacija* (Split), *online* izdanje, 17. 4. 2010., pristup ostvaren 2. 4. 2014., [http://www.slobodnadalmacija.hr/Prilozi/Spektar/tabid/94/ar;Nije Jović već Alavanja](http://www.slobodnadalmacija.hr/Prilozi/Spektar/tabid/94/ar;Nije%20Jovi%C4%87%20ve%C4%87%20Alavanja%3F); Frane ŠARIĆ, Nikola SEVER, “Priča o Goranu Alavanji”, *Večernji list*, 29. 11. 2008., 18-21.

³ Stipe ZRILIĆ, “Sinovi Hrvatske”, *Halo 92: glasilo Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske* (Zagreb), 29. 11. 1992., 3.

⁴ Brzojav PS Obrovac, broj: 511-17-30-1642/90., 23. 11. 1990.; Brzojav PU Zadar, broj: 511-17-02-3-3076/90.-I.B., 23. 11. 1990. Napomena: preslike svih dokumenata za koje nije navedeno gdje se nalaze u posjedu su autora.

osobe došle su do službenog vozila iz vozila izvukle milicionere i oduzele im oružje. Nakon čega su se milicijskim vozilom... koje su oduzeli patroli udaljili u pravcu Zelengrada i Medviđe... Prema iskazu milicionera Graovca Jove nepoznate osobe su na sebi imale preko glave navučene kapuljače, a jedan od napadača imao [je] i bradu... Povrijeđeni milicioneri su kolima hitne pomoći doma zdravlja Obrovac prebačeni u medicinski centar Zadar gdje je milicioner Alavanja podlegao ozljedama”.⁵

Istražni sudac Općinskoga suda Zadar rekao je 24. studenoga novinaru *Slobodne Dalmacije*, pored ostaloga, da je policijska patrola u automobilu bila parkirana na uobičajenom mjestu, oko kojega je bio poveći brisani prostor. Zbog toga je donekle iznenađujuće kako su se napadači neopaženo približili patroli. Sudac objašnjenje nalazi u vremenskim prilikama, oblačnoj noći i jakim jugu. Napadači su odvezli policijski automobil 500-600 metara od mjesta napada cestom prema Žegarju, gdje ih je čekao drugi automobil, što je suca navelo na zaključak da je policijski automobil odvezen samo zato da preživjeli policajci ostanu bez prijevoza i mogućnosti da odu po pomoć. Iz današnje perspektive dalo bi se zaključiti i da su napadači tim postupkom željeli što žurnije napustiti mjesto zločina. Dalje u tekstu stoji da je noćni čuvar skladišta trgovačkoga poduzeća “Zadranka”, nedaleko od mjesta napada, čuo pucnjavu te odmah pozvao liječničku pomoć, koja je uskoro stigla iz Obrovca.⁶

U izvješću Policijske uprave Zadar upućenom MUP-u RH stoji i da je Alavanja od zadobivenih ozljeda preminuo na putu do Medicinskoga centra Zadar, a da je Bukarica primljen na kirurški odjel Medicinskoga centra te hitno podvrgnut operaciji, a život mu je izvan opasnosti.⁷ Na kirurškom odjelu Medicinskoga centra Bukarici su, da bi se izvukao iz životne opasnosti, operirane teže ozljede abdomena, a za ozljede ramena i lijeve ruke odlučeno je da će biti naknadno obrađene.⁸ Na patološkom odjelu Medicinskoga centra izvedena je obdukcija poginuloga policajca Gorana Alavanje.⁹

Mjesto napada na policajce osigurali su djelatnici Policijske stanice Obrovac, a uviđaj su jutro trebali započeti vještaci Centra za kriminalistička

⁵ Ivica MARIJAČIĆ, “Nove žrtve hajdučkih barikada”, *Vjesnik* (Zagreb), 24. 11. 1990., 1, iznosi podatak da je jedan od prozora na automobilu bio otvoren. Iz konteksta bi se dalo zaključiti da se radilo o vozačevu prozoru kroz koji su napadači ispalili rafal koji je zahvatio stradale policajce. Mario VUKSAN, “Napad u olujnoj noći”, *Slobodna Dalmacija*, 24. 11. 1990., 6, ističe da je Graovcu dok je izvlačen iz vozila bila uperena cijev oružja u sljepoočnicu te da su policajci nakon odlaska napadača ostavljeni na tlu.

⁶ Brzjav SJS Obrovac, broj: 511-17-30-1642/90. od 23. 11. 1990. U: Ivica MARIJAČIĆ, “Nove žrtve hajdučkih barikada”, *Vjesnik*, 24. 11. 1990., 1, iznosi se također podatak da je vozilo Hitne pomoći odvezlo napadnute u “milicijski centar u Obrovcu”, a zatim u Zadar. Isto tako u dosjeu Stevana Bukarice rađenom za “Fond kapetana Dragana” stoji da je prvu pomoć Bukarici pružilo medicinsko osoblje iz Obrovca; doduše, moguće je da se misli na medicinsko osoblje Hitne pomoći. HR-HMDCDR-18, Digitalna zbirka dokumenata, DVD 1540.

⁷ Obavijest PU Zadar, broj: 511-17-02-3-3076/90.-I.B., 23. 11. 1990.

⁸ Obavijest PU Zadar, broj: 511-17-02/3-D-3076/90.P.P., 23. 11. 1990.

⁹ Obavijest PU-a Zadar, broj: 511-17-02/3-3076. CV, 23. 11. 1990.

ispitivanja i vještačenja MUP-a RH.¹⁰ Uviđajem koji su tijekom dana zajednički obavili istražni sudac Općinskoga javnog tužilaštva iz Zadra, kriminalistički vještak i uviđajna ekipa Policijske uprave Zadar ustanovljeno je da u pro-nađenom službenom vozilu nedostaje UKV radiostanica, tri automatske puške i tri pištolja koji su pripadali policajcima iz napadnute patrole.¹¹

Političke i javne reakcije

Iako su od početka “balvan revolucije” građani Hrvatske živjeli u neizvjesnosti očekujući pogoršanje političko-sigurnosne situacije, vijest o oružanom napadu na policijsku patrolu, pogibiji jednoga i ranjavanju drugoga člana patrole izazvala je daljnje uznemirenje i rast napetosti. Posebno je napetost porasla u općinama Obrovac, gdje se napad dogodio, i Benkovac, gdje je živio i radio Goran Alavanja.¹² Poslije će se pokazati da je izazivanje dodatne napetosti, rasta neprijateljstva među srpskim narodom prema hrvatskim vlastima te u konačnici “protjerivanje” hrvatskih tijela vlasti s teritorija tih općina bio glavni cilj organizatora oružanoga napada na policijsku patrolu.

Na vijest o oružanom napadu na policijsku patrolu i pogibiju njezina člana ministar unutarnjih poslova RH Josip Boljkovac zatražio je prekid sjednice Hrvatskoga sabora koja je tada bila u tijeku te je u obraćanju zastupnicima prenio vijesti o događaju. Boljkovac je nedvosmisleno krivcima za oružani napad na policijsku patrolu kod Obrovca označio srpske pobunjenike koji su već mjesecima, s oružjem u ruci, provodili samovolju na području pobunjenih općina. Među ostalim, istaknuo je da se radi o prvoj žrtvi “hajdučije i razbojstva koja je životom platila obavljanje svog posla” ... “onog trenutka kad se milicionari Srbi nisu željeli priključiti hajdučiji došli su i sami na red”. Te izjave, tj. stav ministra Boljkovca o pripadnosti, odnosno lojalnosti Gorana Alavanje hrvatskom MUP-u, koje su zbog političke oportuniteti preuzeli hrvatski mediji i političari toga vremena, bile su, po svemu sudeći, osnova za njegovo kasnije institucionalno priznavanje hrvatskim braniteljem te dodjelu prava koja mu po zakonu iz toga statusa pripadaju.¹³ Zastupnici su nakon Boljkovčeva obraćanja na poziv predsjedavajućega minutom šutnje izrazili sućut zbog poginuloga policajca iz Benkovca.¹⁴ Obitelji tragično poginuloga policajca sućut je brzojavom izrazio i predsjednik RH Franjo Tuđman.¹⁵

¹⁰ Obavijest PU Zadar, broj: 511-17-02-3-3076/90.-I.B., 23. 11. 1990.

¹¹ Obavijest PU Zadar, broj: 511-17-02-3-3076/90., 23. 11. 1990.; Obavijest PS Obrovac, broj: 511-17-130-1642/5-90., 23. 11. 1990.

¹² Brzovaj SJS Obrovac, broj: 511-17-30-1642/90., 23. 11. 1990.

¹³ Zapisnik sjednice Vlade RH pod predsjedanjem predsjednika RH Franje Tuđmana, broj 106/1991. od 25. 11. 1991. Više o političkim stavovima i viđenju “balvan revolucije” očima ministra Boljkovca u: BOLJKOVAC, *Istina mora izaći van*.

¹⁴ “Stati na put hajdučiji”, *Vjesnik*, 24. 11. 1990., 3.

¹⁵ “Teroristi ne biraju žrtve, sućut dr. Tuđmana”, *Vjesnik*, 24. 11. 1990.

Istoga dana kada je poginuo policajac Alavanja, po hitnom postupku sazvana je sjednica Predsjedništva Skupštine i Izvršnoga vijeća općine Obrovac, nakon koje je izdano službeno priopćenje u kojem se osuđuje zločin bez obzira na to s koje strane dolazi. Od mjerodavnih tijela zatražena je hitna i najenergičnija istraga u koju treba “da se uključi i Savezni sekretarijat unutrašnjih poslova” (SSUP).¹⁶ U posebnoj izjavi za tisak predsjednik Izvršnoga vijeća Skupštine općine Obrovac Dušan Olujić kao glavni uzrok napada na patrolu označio je pismo Savjeta Mjesne zajednice Kruševo (selo u sastavu općine Obrovac, većinski naseljeno Hrvatima) s početka studenoga 1990. o lošoj sigurnosnoj situaciji u selu te zahtjev da policija iz Zadra zaštiti mještane Kruševa. Kao sukrivca spomenuo je Tomislava Stanića, vršitelja dužnosti načelnika Policijske uprave Zadar, zato što je povjerovao Savjetu Mjesne zajednice Kruševo (o čemu će biti riječi poslije), iako su općinske vlasti Obrovca tvrdile da je policija iz Obrovca u stanju pružiti zaštitu Kruševu. Na kraju je ponovio stav općinskih vlasti da se u istragu trebaju uključiti i savezni organi.¹⁷

Na govor ministra Boljkovca u Saboru reagirali su mještani Karina telegramom u kojem su izrazili ogorčenost ubojstvom njihova sumještana i “izjavom ministra Boljkovca” te su tražili da se u rasvjetljavanje događaja uključi SSUP.¹⁸ Ministarstvo unutarnjih poslova RH naložilo je, čini se, Policijskoj upravi Zadar da se za obitelji poginuloga i ranjenoga djelatnika policije iz Benkovca otvore računi u banci.¹⁹ Inicijativu za otvaranje tih računa MUP-u je 23. studenoga telegramom uputilo i vodstvo Hrvatske narodne stranke s otoka Iža.²⁰

U Benkovcu je 26. studenoga održana izvanredna sjednica Skupštine općine na kojoj su doneseni zaključci u kojima se izražava nepovjerenje lokalnim i republičkim organima u istrazi te se traži da istragu o oružanom napadu provede SSUP. Pored toga, zatražene su ostavke predsjednika Vlade RH, ministra unutarnjih poslova i njegova zamjenika te vršitelja dužnosti načelnika Policijske uprave Zadar. Nadalje je zatraženo da Policijska uprava Zadar povuče svoje policijske patrole s područja općine Benkovac te da se Policijska stanica Benkovac službeno pripoji “SUP-u Knin”.²¹ Nakon sjednice Skupštine općine

¹⁶ “Osuda zločina”, *Slobodna Dalmacija*, 24. 11. 1990., 6.

¹⁷ Brzjav SJS Benkovac, broj: 511-17-11-3948/90., 26. 11. 1990.; “Krivo je lažno saopćenje”, *Slobodna Dalmacija*, 24. 11. 1990., 6.

¹⁸ Brzjav mještana Karina MUP-u RH, 24. 11. 1990.

¹⁹ Obavijest PU Zadar, broj: 511-17-01-317/90., 7. 12. 1990.

²⁰ Brzjav Zlatka Sorića MUP-u RH, 23. 1. 1990.

²¹ Ivica MARIJAČIĆ, “Istragu SSUP-u”, *Vjesnik*, 27. 11. 1990., 2. O pobuni u policijskim stanicama sjeverne Dalmacije više u: BARIĆ, *Srpska pobuna u Hrvatskoj 1990. – 1995.*, 68-85. U vezi s lojalnosti Policijske stanice Benkovac hrvatskim vlastima važno je spomenuti da je 8. siječnja 1991. u prostorijama Policijske stanice Knin održan sastanak na kojem su sudjelovali “rukovoditelji, načelnici i komandiri” policijskih stanica Knin, Benkovac, Obrovac, Gračac, Donji Lapac i Titova Korenica, šefovi upravnih poslova tih općina i predsjednik Skupštine općine Vojnić, na kojem je dogovoreno “o daljnjem radu i saradnji funkcionisanja SUP-a Knin i SJS u Krajini”. Odlučeno je, ustvari, da spomenute policijske stanice definitivno otkazuju poslušnost hrvatskom MUP-u, čije ingerencije na pobunom zahvaćenom teritoriju potpuno preuzima SUP

građani Benkovca okupili su se pred zgradom općine. Prisutnim građanima, kojih je bilo oko tisuću, predsjednik Skupštine općine Zdravko Zečević pročitao je zaključke sa sjednice, nakon čega su se građani mirno razišli.²²

Događaji s pokopa ubijenoga policajca

Goran Alavanja pokopan je 25. studenoga na mjesnom groblju u Karinu Donjem. Suprotno upozorenju načelnika Policijske stanice Benkovac Gojka Koševića, koji je prije pokopa telefonom obavijestio rukovodstvo Policijske uprave Zadar i MUP-a RH da rodbina pokojnika ne želi njihove predstavnike na pokopu,²³ Policijska uprava Zadar ipak je organizirala delegaciju svojih djelatnika koja je službeno trebala sudjelovati u ceremoniji pokopa. Dolaskom pokojnikove rodbine, ujutro na dan pokopa u mrtvačnici Medicinskoga centra Zadar održan je kraći komemorativni skup na kojem je sudjelovala rodbina i članovi delegacije Policijske uprave. Djelatnici iz delegacije za ceremoniju pokopa kupili su, prema zapovijedi nadređenih, vijence u ime ministra i MUP-a te Policijske uprave Zadar, nakon čega su se uputili u Policijsku stanicu Benkovac, u čijim je prostorijama bilo izloženo tijelo pokojnika, kojem su građani u mimohodu odavali počast.²⁴ Tijelo pokojnika bilo je ondje izloženo od 10 do 11:30. Potom je uz pratnju povorke odvezeno u roditeljsku kuću u Donji Karin, gdje je bilo izloženo do 14:30.²⁵

Po dolasku u Policijsku stanicu Benkovac, njezin je načelnik ponovno upozorio delegaciju iz Zadra da je njega rodbina pokojnika obavijestila "da su na sprovodu nepoželjni predstavnici MUP-a RH i PU Zadar i da ne prihvaćaju da itko iz državnih organa drži oprostajni govor, već da to mogu učiniti samo radnici PS Benkovac". Ponovljeno upozorenje izazvalo je nedoumice

Knin. Brzovjav SAO Krajina, SUP Knin, broj: 511-13-20-59-/91., 8. 1. 1991. Djelatnici Policijske stanice Benkovac pojedinačno su svoj stav o lojalnosti hrvatskim vlastima izrekli na sastanku "radne zajednice" policijske stanice održanom 11. siječnja 1991. godine. Prema informaciji načelnika stanice, 33 od 39 prisutnih djelatnika izjasnila su se za priključenje Policijske stanice Benkovac SUP-u Knin, koji se tih dana i formalno uspostavljao. Brzovjav PS Benkovac, broj: 511-17-11-123/2/91. Prema dostupnim podacima, od ukupno 46 djelatnika u Policijskoj stanici Benkovac, 35 ih je bilo srpske nacionalnosti, osam hrvatske i tri ostalih. Ivica MARIJAČIĆ, "Kako se popunjavala policija", *Vjesnik*, 13. 12. 1990., 17. U daljnjem razvoju odnosa Policijska stanica Benkovac brzovjavom je 14. siječnja 1991. obavijestila Policijsku upravu Zadar da zbog događaja od 23. studenoga 1990., kada je napadnuta "njihova" patrola, neće sudjelovati u radu kontrolnih punktova u sastavu patrole radnika Policijske uprave Zadar. Rukovoditelji stanice također su naglasili da sami mogu "na našem području" stručno i kvalitetno odraditi poslove kontrole. Brzovjav PS Benkovac, broj: 511-17-11-154/1-90., 14. 1. 1990. Idućega dana, nakon dojave Policijske stanice Benkovac da su policajci Policijske uprave Zadar nenajavljeno upali na teritorij Skupštine općine Benkovac u predjelu naselja Šopot, novoproglašeni SUP Knin upozorio je Policijsku upravu da policajce odmah povuku jer u suprotnom može doći do nesagledivih posljedica. Brzovjav SAO Krajina, SUP Knin, broj: 135/91., 15. 1. 1991.

²² Obavijest PS Benkovac, broj: 511-17-11-3948/90., 26. 11. 1990.

²³ Brzovjav PS Benkovac, broj: 511-17-11-3892/4-90., 24. 11. 1990.

²⁴ Izvješće PU Zadar, broj: 511-17-01-SP-165/90., 25. 11. 1990.

²⁵ Brzovjav PS Benkovac, broj: 511-17-11-3892/4-90.

kod članova delegacije trebaju li uopće biti dalje na pogrebu ili da se vrate u Zadar. Na kraju je delegacija, uz zaključak o postojanju ozbiljnoga rizika, ipak odlučila ostati na pokopu. Osjećaju ugroženosti članova delegacije posebno su “mrkim pogledima” i verbalno upućenim prijetnjama “da ako dođe netko iz MUP-a ili Vlade RH, da se neće dobro provesti” pridonijeli na sprovodu okupljeni građani.²⁶

Oko 12 sati delegacija je u kući pokojnika stupila u kontakt s njegovom najbližom rodbinom, koja im je izrijeком ponovila “da na sprovodu ne žele nikoga iz MUP-a i PU Zadar ... da će pokojnik biti sahranjen bez političkih govora i političkih poena koje hrvatska vlada i MUP žele dobiti ovom tragedijom”, što je, čini se, dijelom i bila namjera hrvatskih vlasti. Nakon poduzega inzistiranja zadarske delegacije s pozivanjem na zakonske odredbe, rodbina je pristala da se mogu donijeti vijenci i položiti na grob pokojnika, ali su ostali “jasni i odlučni da na oproštaju ne žele predstavnike MUP-a i da im zabranjuju održavanje bilo kakvog oproštajnog govora”. Nakon vjerskoga ispraćaja u mjesnoj crkvi na groblju,²⁷ posmrtni ostaci Gorana Alavanje uz počasnu paljbu odjeljenja benkovačke policije položeni su u obiteljsku grobnicu.²⁸ U vezi s političkim opredjeljenjem, odnosno lojalnosti Gorana Alavanje i njegove obitelji hrvatskim vlastima, korisno je spomenuti da je njegov mrtvački sanduk tijekom pogrebne ceremonije bio prekriven zastavom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), a nadgrobno obilježje položeno uz sanduk bilo je sa zvijezdom petokrakom.²⁹ Ovdje je također važno podsjetiti da je Srpsko nacionalno vijeće na prvoj sjednici 31. srpnja 1990. u Kninu odlučilo da se na teritoriju “gdje je Srpski narod većinski” ne prihvaća isticanje “novih” hrvatskih nacionalnih simbola te da se ondje mogu koristiti samo dosadašnji simboli s crvenom zvijezdom petokrakom.³⁰ Današnji nadgrobni spomenik pokojnika izveden je u stiliziranom obliku srpske kape šajkače, s čim je u skladu i natpis na spomeniku napisan ćiriličnim pismom.³¹

Kako je pokojnikova rodbina uskratila MUP-u RH mogućnost govora na ceremoniji pokopa, oproštajni govor pročitao je “milicioner Zelenbaba”, djelatnik Policijske stanice Benkovac.³² U govoru kojim je osudio zločin Zelenbaba

²⁶ Izvješće PU Zadar, broj: 511-17-01-SP-165/90., 25. 11. 1990.

²⁷ Isto. Prema želji roditelja, pogreb je vodio svećenik Srpske pravoslavne crkve. Brzjav PS Benkovac, broj: 511-17-11-3892/4-90., 24. 11. 1990.

²⁸ Izvješće PU Zadar, broj: 511-17-01-SP-165/90., 25. 11. 1990.

²⁹ “Goran Alavanja nije prvi hrvatski redarstvenik poginuo u Domovinskom ratu”.

³⁰ HR-HMDCDR, Digitalna zbirka dokumenata, dok. br. 18, Zapisnik 1. sjednice Srpskog nacionalnog vijeća, 31. 7. 1991., 54.

³¹ Zanimljivo da je nešto poslije, prema ideji Radovana Karadžića i projektu “Zavoda za studije i projektovanje” iz Banje Luke, napravljen prijedlog “spomenika srpskom vojniku” koji ima nadgrobnu ploču od crnoga granita ili mramora u obliku stilizirane šajkače – tradicionalne srpske kape. Tekst na ploči treba biti pisan srpskim ćiriličnim pismom. “Spomenik srpskom vojniku”, *Glas srpski* (Banja Luka; preslike u HR-HMDCDR).

³² Moguće je da se radi o Radovanu Zelenbabi, prema dostupnim podacima jedinom policajcu s tim prezimenom u Policijskoj stanici Benkovac u studenom 1990. godine. HR-HMDCDR-23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin, Popisi djelatnika SJS Benkovac, kut. 48b.

se ukratko osvrnuo na životni put pokojnika. Nakon Zelenbabe riječ je uzeo Zdravko Zečević,³³ predsjednik Skupštine općine Benkovac, koji je u govoru usmjerenom protiv hrvatskih vlasti uz ostalo istaknuo “da je pokojnik služio režim kojeg ni sam nije volio i da je za taj režim izgubio glavu”. Na kraju je oprostajni govor održao i Sergej Veselinović, predsjednik Skupštine općine Obrovac, koji je kao i Zečević napadao hrvatske vlasti izražavajući sumnju u njihovu dobronamjernost te naglasio “da se nada da će organi SSUP-a otkriti počinioc, za što se nada da će javnost tada brzo saznati”. Prema iscrpnom izvješću pripadnika delegacije Policijske uprave Zadar, rodbina Gorana Alavanje nije negodovala niti je bilo kojom drugom gestom pokazala svoje protivljenje govornicima i sadržaju oprostajnih govora koje su održali na njegovu pokopu. Čini se da su djelatnici Policijske uprave Zadar nakon pokopa, u večernjim satima, željeli održati sastanak s djelatnicima Policijske stanice Benkovac, no skupina ovlaštenih službenih osoba benkovačke policijske stanice, kako se ističe u brzojavu, zaprijetila je da im neće dopustiti ulazak u zgradu stanice, pa sastanak nije održan.³⁴

Pitanje počinitelja napada

Nakon obavljenoga uviđaja, Policijska uprava Zadar nastavila je, u suradnji s Policijskom stanicom Benkovac i drugim tijelima unutarnjih poslova, poduzimati ostale mjere i radnje radi otkrivanja počinitelja napada. Radi toga je pronađeno službeno vozilo prevezeno u Zadar.³⁵ Policijska uprava Zadar također je 23. studenoga zatražila od MUP-a RH hitno raspisivanje potrage za osobnim vozilom marke Lada šibenskih registarskih oznaka u vlasništvu Željka Škorića iz Biovčina Sela, općina Knin. Raspisivanje potrage zatraženo je zbog toga što je, prema saznanjima, vlasnik više puta pucao iz vozila na području Pridrage, Kruševa i ostalih mjesta u okolici Obrovca.³⁶ Jedna od provokacija vozača toga vozila dogodila se 22. studenoga u 20:50 upravo na raskrsnici Zaton – Obrovac – Zagreb, gdje je policijska patrola iz Zadra kontrolirala promet. Tom je prilikom vozač naišao iz pravca Obrovca te je u neposrednoj blizini patrole pucao iz pištolja u zrak, a potom velikom brzinom otišao u smjeru Zagreba.³⁷ Prema iskazu zaštićenoga svjedoka MM-096 sa suđenja Milanu Martiću na Haškom tribunalu iz 2006., koji je u studenom 1990. bio djelatnik Policijske stanice Knin, on je od Policijske uprave Zadar dobio brzo-

³³ Postoje ozbiljne indicije da je Zdravko Zečević bio šef “Savjeta narodnog otpora” za općinu Benkovac, koji je tih dana rukovodio srpskom oružanom pobunom. HR-HMDCDR, Baza dokumenata HDD-01, Analiza radio saobraćaja u mreži “Savjeta narodnog otpora” na području općine Knin, Gradivo N. Vukošić, fasc. 6; HR-HMDCDR-18, Digitalna zbirka dokumenata, Popis osoba nad kojima se treba vršiti kriminalistička obrada, DVD 1938.

³⁴ Izvješće PU Zadar, broj: 511-17-01-SP-165/90., 25. 11. 1990.

³⁵ Izvješće PU Zadar, broj: 511-17-02/3-3076. CV, 23. 11. 1990.

³⁶ Brzojav PU Zadar, broj: 511-17-02/3-D-3076/90.M.M., 23. 11. 1990.

³⁷ Brzojav PU Zadar, broj: 511-17-02/3-D-3075/90.F.Lj., 23. 11. 1990.

jav da pronađe osobu srpske nacionalnosti osumnjičenu za napad na patrolu. Zaštićeni svjedok i njegov zamjenik pronašli su traženu osobu i priveli ju u Zadar na daljnje ispitivanje.³⁸ Svjedok ne iznosi kako se privedena osoba zvala, ali vrlo je vjerojatno da se radilo o Željku Škoriću, jer je Škorićevo mjesto prebivališta, kako je spomenuto, bilo na području odgovornosti Policijske stanice Knin. Rezultati ispitivanja osumnjičenika u Policijskoj upravi Zadar nisu poznati, ali Škorić se poslije ne spominje kao mogući napadač na patrolu u kojoj je stradao Goran Alavanja.

Nakon otprilike mjesec dana,³⁹ na temelju podataka koje su prikupili djelatnici Policijske uprave Zadar, Županijski sud u Zadru pokrenuo je istragu protiv Luke Ličine, autoprijevoznika srpske nacionalnosti iz Gračaca, zbog osnovane sumnje da je s nekoliko nepoznatih osoba ubio policajca Alavanju te pokušao ubiti njegove kolege iz patrole.⁴⁰ Prema podacima proizašlim iz policijskih izvora, na mjestu napada pronađena je uplatnica za električnu energiju na Ličinino ime i neki drugi tragovi koji zbog interesa istrage nisu javno spominjani.⁴¹ Kada su čuli za istragu, Srbi iz Gračaca javno su prosvjedovali zahtijevajući da se vijest opovrgne, a istraga protiv Ličine obustavi, a u suprotnom su zaprijetili podizanjem barikada na području općine.⁴² Prema informacijama koje se pripisuju istražiteljima Policijske uprave Zadar, Ličinu su od uhićenja čuvali naoružani civili.⁴³ Istraga je proširena 1997., ali čini se da je zbog nepoznatoga prebivališta osumnjičenoga privremeno prekinuta te je protiv njega podignuta međunarodna tjalica.⁴⁴

U tajnom dopisu ministra unutarnjih poslova Hrvatske upućenom saveznom sekretaru za unutrašnje poslove SFRJ 24. studenoga prvi se put službeno ističe Simo Dubajić, srpski nacionalist iz sjeverne Dalmacije, kao mogući organizator i počinitelj ubojstva Gorana Alavanje, na što, prema dopisu, upućuju prethodnim mjerama izdvojene brojne indicije koje su potvrđene tih dana. U dopisu se, pored ostaloga, tražilo od SSUP-a da, s obzirom na informacije da se Dubajić nalazi na teritoriju Srbije, pomogne MUP-u Hrvatske da bi nad njim

³⁸ Dokumentacija ICTY, predmet br. IT-95-11-A, mapa br. 25.

³⁹ Izjava Sandre Poljak Jurinčić, glasnogovornice Policijske uprave Zadar.

⁴⁰ U tekstu "Krajina i milicija", *Vreme* (Beograd), br. 12, 14. 1. 1991., 26, kaže se da je pomoćnik ministra unutarnjih poslova RH izjavio da "nema čvrstih dokaza" protiv Ličine te da je Ličina poručio da neće ići "u ustaški zatvor" jer mu je sve "kao narodnom tribunu" podmetnuto da bi se "zaplašio srpski narod u Gračacu".

⁴¹ Milan JAJČINOVIĆ, "Zabava s pucanjem", *Danas* (Zagreb), 8. 11. 1991., 10. Luka Ličina negirao je optužbe te je u vezi s uplatnicom novinarima izjavio da ga je prije tragedije telefonom "nepoznati glas" zatražio vozilo, pa je osoba koja je posudila vozilo mogla ostaviti uplatnicu na mjestu napada. Kao razloge zbog kojih je on osumnjičen Ličina je spomenuo svoj ugled u srpskom narodu i želju hrvatskih vlasti da "baci kost razdora među Srbe". Ivica MARIJAČIĆ, "Ubojicu čuva garda", *Vjesnik*, 31. 12. 1990., 1. i 2. 01. 1991., 23.

⁴² RUNTIĆ, *Domovinski rat*, 174.

⁴³ Članak "Iako je u Registru hrvatskih branitelja, Alavanja nije hrvatski redarstvenik" preuzet je s *web*-stranice Srce Bukovice 1. 5. 2010.

⁴⁴ Frane ŠARIĆ, Nikola SEVER, "Priča o Goranu Alavanji", *Večernji list*, 29. 11. 2008., 20.

obavio daljnju obradu.⁴⁵ Desetak dana nakon napada u tisku se također javljaju prve sumnje da je odmetnuta naoružana skupina koju je tih dana organizirao i predvodio Simo Dubajić bila počinitelj napada na policijsku patrolu. Na telefonske upite novinara u vezi s tim Dubajić je odgovorio faksom iz Beograda. U podužem tekstu optužio je hrvatsku policiju da je organizirala napad da ubije njega, jer je tih dana često prolazio tim putovima, i policijsku patrolu s policajcima srpske nacionalnosti. Tako bi, prema Dubajićevim riječima, ispalo da su se Srbi međusobno pobili. Kako on “nije naišao a vrijeme je odmaklo”, napadači su pucali samo na policajce u patroli.⁴⁶

Danas dostupni povijesni izvori demantiraju Dubajićeve izjave i dodatno upućuju na zaključak da je upravo on (su)odgovoran za napad na policijsku patrolu kod Obrovca.

Prema izjavi referenta za operativne poslove Centra za obavještanje i javljanje u Kninu danoj organima sigurnosti Jugoslavenske narodne armije (JNA) u prosincu 1990., Dubajić je formirao odmetničku jedinicu koju je činilo šezdesetak naoružanih osoba te je bila locirana na južnom Velebitu, iznad prijevoja Prezid, koji odvaja Dalmaciju od Like.⁴⁷ Djelatnost Sime Dubajića na organiziranju srpske pobune posebno je vidljiva nakon što je Policijska uprava Zadar 26. rujna 1990. izvela akciju oduzimanja oružja rezervnoga sastava policije iz Policijske stanice Obrovac. Tako se on dva dana poslije ispred Policijske stanice Obrovac obraća “zbog njegovog dolaska” okupljenom mnoštvu, obavještavajući ih da dolazi iz Knina, gdje je zapovjedio postavljanje barikada. Dubajić je dalje predlagao da bi barikade trebalo postaviti na prometnici iz Obrovca prema Zadru te da on ide u Gračac da bi zapovjedio postavljanje straža na pravcu prema Gospiću.⁴⁸ Nekoliko dana nakon toga, 2. listopada eksplozivom je kod tunela Prezid urušena magistralna cesta Obrovac – Gračac. Barikadu nastalu miniranjem čuvali su naoružani odmetnici. Karakteristično za njegove postupke nakon ekscesa na području Obrovca, Dubajić je toga dana poslijepodne došao u Policijsku stanicu Obrovac te se interesirao za sigurno stanje na području općine.⁴⁹ Iz brzojava je vidljivo da lokalna policija nije poduzimala ništa prema Dubajiću i njegovim suradnicima, što je, čini se, bilo općeprihvaćeno pravilo ponašanja policije prema pobunjenicima u svim općinama sjeverne Dalmacije zahvaćenim srpskom pobunom.⁵⁰ Tome u prilog

⁴⁵ HR-HMDCDR, Zbirka doniranog gradiva, RH MUP dopis SSUP-u SFRJ, 24. 11. 1990.

⁴⁶ Davorica BLAŽEVIĆ, “Simo pljuje i prijeti”, *Nedjeljna Dalmacija* (Split), 2. 12. 1990., 11. U tekstu “Zaboravljeni testament Jovana Raškovića: Kako su Milošević i Tuđman uništili srpskog Gandija” autor Dragan Tanasić svjedoči da su on i Rašković “tih dana” nakon ubojstva Alavanje sreli Dubajića u Beogradu, koji je na Raškovićevo pitanje “Ko je ubio Stojana Galamonju?” (iz uvoda u razgovor vidljivo je da se radi o Goranu Alavanji) odgovorio: “Nisam ja, to su uradili drugi.” “Pa dobro Simo, što ubiste Srbina?”, zapitao ga je Rašković? “Zato što je valjalo!” odgovorio mu je Dubajić. TANASIĆ, “Zaboravljeni testament Jovana Raškovića”, 6.

⁴⁷ Dokumentacija ICTY, predmet br. IT-95-11-A, mapa br. 19.

⁴⁸ Brzojav PS Obrovac, broj: 511-17-30-1386/5-90., 28. 9. 1990.

⁴⁹ Brzojav PS Obrovac, broj: 511-17-30-1386/90., 2. 10. 1990.

⁵⁰ Prema vijestima iz hrvatskoga tiska, Dubajić je viđen u Policijskoj stanici Obrovac, gdje je

dodatno svjedoči informacija da su trojica pripadnika Dubajićeve skupine s Velebita 22. studenoga, dan prije ubojstva Alavanje, došla u Centar za obavještanje u Kninu uspostaviti kontakt s inspektorom Policijske stanice Knin Milanom Martićem. Svjedok događaja kaže da je u prostorije centra u to vrijeme došao i Dušan Orlović, poslije načelnik Državne sigurnosti SUP-a Srpske autonomne oblasti Krajina.⁵¹ Poznato je da je Orlović imao važnu ulogu u povezivanju Državne sigurnosti MUP-a Srbije s vođama pobune u sjevernoj Dalmaciji.⁵² Ovdje se treba podsjetiti da su sutradan napad na policijsku patrolu izvela trojica napadača, što navodi na pretpostavku da bi upravo spomenuta trojica mogla biti počinitelji napada u čijoj su pripremi sudjelovali Milan Martić i Dušan Orlović, a moguće prema uputama iz Srbije. Na takav zaključak dodatno upućuje sjećanje Dragana Tanasića, biografa Jovana Raškovića, jednoga od čelnika pobunjenih Srba u to vrijeme.⁵³

Na barikadi postavljenoj na Prezidu 17. studenoga naoružani su stražari pucali na kamion gospićkih registarskih oznaka te lakše ranili vozača, a teže suvozača kamiona. Odjel za operativne poslove Policijske uprave Zadar zaključio je nakon provedene istrage da je to djelo počinila naoružana grupa koju je predvodio Simo Dubajić, nakon čega je protiv njega nadležnom tužiteljstvu podnesena kaznena prijava zbog pokušaja ubojstva.⁵⁴

Simo Dubajić udaljio se nakon napada u nepoznatom pravcu⁵⁵ te nije bio dostupan djelatnicima Policijske uprave Zadar,⁵⁶ zbog čega je za njim 21. studenoga MUP RH raspisao saveznu potjernicu.⁵⁷ No Dubajić nije napustio područje zahvaćeno pobunom, nego se samo povukao dublje u njegovo središte, o čemu svjedoči "provjerena" i "točna" informacija Policijske uprave Šibenik u kojoj se kaže da je Dubajić 21. studenoga viđen na benzinskoj crpki u Vrpolju kod Knina te da je noć 20./21. studenoga prespavao u kninskom Domu pensionera.⁵⁸

vikao na policajce zato što ga ne slušaju i ne provode sve "kako smo se dogovorili". Ako je vijest istinita, moglo bi se zaključiti, uz ostale spomenute podatke, da je Dubajić bio glavni operativac "balvan revolucije" na obrovačkom području, u organizaciji "Savjeta narodnog otpora" iz Knina. Ivica MARIJAČIĆ, "Posljednja greška velebitskog vojvode", *Vjesnik*, 23. 11. 1990., 2.

⁵¹ Dokumentacija ICTY, predmet br. IT-95-11-A, mapa br. 19.

⁵² Transkripti sa suđenja Slobodanu Miloševiću.

⁵³ U tekstu "Zaboravljeni testament Jovana Raškovića" Tanasić je prepričao razgovor Jovana Raškovića sa Slobodanom Miloševićem, koji je od Raškovića zatražio sljedeće: "Vi treba, takođe, da organizujete ubistva uniformisanih Srba u Krajini, milicionera i vojnika, pa da to pripišemo zengama, a posle toga da povučete svoje poslanike iz Sabora." TANASIĆ, "Zaboravljeni testament Jovana Raškovića", 5.

⁵⁴ Dopis PU Zadar, broj: 511-17-02-3-3059/90.; Izvješće PS Knin, broj: 3905/90.O.ZZ., 18. 11. 1990.; Brzjav MUP RH, veza broj: 511-17-30-1611/90., 18. 11. 1990.; Brzjav PS Drniš, broj: 2577/90., 19. 11. 1990. Za to terorističko djelo Dubajiću je na Vojnom sudu u Karlovcu 6. veljače 1993. u odsutnosti izrečena kazna zatvora u trajanju od 15 godina. Trajko GRKOVSKI, "Simi Dubajiću 15 godina", *Vjesnik*, 6. 2. 1993., 2.

⁵⁵ Izvješće PU Zadar, broj: 511-17-30-1611/90., 18. 11. 1990.

⁵⁶ Brzjav PU Zadar, broj: 511-17-02/3-D-3058/90., 21. 11. 1990.

⁵⁷ Brzjav PU Zadar, broj: 511-17-02-3-3059/90., 21. 11. 1990.

⁵⁸ Brzjav PU Šibenik, broj: 511-13-02-130/90.V.N, 22. 11. 1990.

Dubajić je 22. studenoga u 9:05 telefonom nazvao načelnika Policijske stanice Obrovac i tražio od njega da “poruči šefovima u PU Zadar da na područje Obrovca ne dolaze i da ne dolazi policija niti inspektori iz Zadra jer će se pucati na njih. Mogu doći u Kruševo i Jasenice ali nikako dalje”. O Dubajićeve pozivu i izrečenim prijetnjama načelnik Policijske stanice Obrovac obavijestio je Policijsku upravu Zadar tek u 22 sata, kada je obavljena zamjena patrole iz Zadra patrolom iz Benkovca.⁵⁹ Ovdje se svakako otvara prostor za različita tumačenja razloga zbog kojih je zapovjednik Policijske stanice Obrovac kasnio s informiranjem Policijske uprave Zadar. Ostaje također otvoreno pitanje jesu li i napadači znali za zamjenu zadarske patrole benkovačkom i zašto u tom slučaju nisu odgodili napad. Podatak koji ide u prilog zaključku da nisu znali za promjenu jest da nakon prvoga rafala, kojim je ubijen Alavanja i ranjen Bukarica, napadači nisu nastavili pucati, odnosno nisu pokušali likvidirati sve članove patrole. Moguće je da su od toga odustali nakon jauka ranjenoga Bukarice “Brate Jovo, pomози”, nakon čega su shvatili da su napali patrolu s policajcima srpske nacionalnosti.⁶⁰

Na pitanje što je ponukalo Dubajića da tako oštro zaprijeti hrvatskim vlastima odgovara, čini se, spomenuti podatak da je tijekom dana na raskrižju cesta Obrovac – Benkovac – Žegar, gdje je sutradan ujutro ubijen Goran Alavanja, promet kontrolirala policijska patrola iz Zadra. Prolazeći pored patrole, vozač automobila Željko Škorić u 20:50 pucao je u zrak iz pištolja koji je držao lijevom rukom, nakon čega se velikom brzinom udaljio. S obzirom na to da je Dubajić Policijskoj upravi Zadar uputio navedene prijetnje, nameće se zaključak da je taj čin zastrašivanja odnosno opomene hrvatskoj policiji izveden upravo u njegovoj režiji. Policajci iz Zadra pokušali su zaustaviti vozača, međutim bez uspjeha.⁶¹ Naknadno je ustanovljeno da se radilo o Željku Škoriću, prvom osumnjičeniku za ubojstvo Gorana Alavanje.

Važno je istaknuti da je vršitelj dužnosti načelnika Policijske uprave Zadar Tomislav Stanić na konferenciji za tisak 21. studenoga najavio organiziranje policijske službe iz sjedišta Policijske uprave po cijelom području odgovornosti radi bolje zaštite svih građana. Povod za takvu odluku bila je izražena izloženost mještana Kruševa oružanom zastrašivanju, posebno noću, nepoznatih počinitelja.⁶² Zamišljeno je da će policajci iz svih policijskih stanica Policijske uprave Zadar djelovati i izvan područja odgovornosti svojih stanica. U istom obraćanju javnosti izrazio je sumnju u lojalnost Policijske stanice Obrovac Policijskoj upravi Zadar mišljenjem da oružje iz

⁵⁹ Brzjav PS Obrovac, broj: 511-172-30-SP-65/90., 22. 11. 1990.

⁶⁰ Ivica MARIJAČIĆ, “Ubojicu čuva garda”, *Vjesnik*, 31. 12. 1990., 1. i 2. 01. 1991., 23.

⁶¹ Brzjav PU Zadar, broj: 511-17-02/3-D-3075/90.F.LJ, 23. 11. 1990.

⁶² Savjet Mjesne zajednice Kruševo zatražio je 11. studenoga od MUP-a RH zaštitu mjesnoga stanovništva hrvatske nacionalnosti i njegove imovine jer Policijska stanica Obrovac i vladajuće političke strukture općine to nisu željele učiniti. “Žrtve mira u kući”, *Vjesnik*, 12. 11. 1990., 2.

Policijske stanice Obrovac nije oteto nego dijeljeno,⁶³ s čime je javnost neslužbeno bila upoznata otprije.⁶⁴

Jutro nakon napada na patrolu, oko 9:30 Dubajić je ponovno telefonom nazvao Policijsku stanicu Obrovac te tom prilikom rekao načelniku stanice da “poruči svojim šefovima da ne švrljaju po terenu, bit će svašta”. Nakon dvadesetak minuta Dubajić je ponovno nazvao i poručio da se “nikakva istraga ne vrši do dolaska saveznih organa, inače može doći do građanskog rata za dva sata”. Treći put istoga dana Dubajić je nazvao dežurnu službu Policijske stanice Obrovac u 10:15 te pitao “koji je milicioner poginuo a koji je ranjen”. Na postavljeno pitanje, prema brzozjavu, dežurni policajac nije odgovorio.⁶⁵ Ako pretpostavimo da je Dubajić organizator napada, onda njegova upozorenja i prijatnje Policijskoj upravi Zadar možemo shvatiti kao nastojanje da se istragom hrvatskih vlasti, s jedne strane, to ne otkrije, a s druge strane da se hrvatska policija upozori da je i dalje nepoželjna na području pobunjenih općina, odnosno da pobunjenici priznaju nadležnost samo SSUP-a na tom području. Posljednje Dubajićevo pitanje nameće zaključak da zapravo želi provjeriti informaciju koju vjerojatno već zna, da su stradali policajci srpske nacionalnosti iz Stanice javne sigurnosti Benkovac.

Dana 25. studenoga oko 22 sata Simo Dubajić telefonom je nazvao Policijsku stanicu Gračac te tom prilikom dežurnom policajcu rekao “da se čujemo, da ćemo biti napadnuti od građana Lovinca”. Nakon upita dežurnoga na koji će način policajci biti napadnuti i od koga, Dubajić je odgovorio “da ćemo biti pozvani na intervenciju u Lovinac i da će nas tamo dočekati i pobiti kao što je učinjeno s patrolom milicije iz PS Benkovac od strane građana iz Kruševa [Hrvata, op. a.]”. Dubajić je nakon toga rekao imena nekoliko osoba koje su navodno sudjelovale u ubojstvu policajca Alavanje. Dežurni policajac, prema izvješću, nije upamtio niti zapisao spomenuta imena. Na kraju poziva Dubajić je komentirao pucanje na barikadi na Prezidu od 17. studenoga rekavši “da su to napravili građani iz Lovinca [Hrvati, op. a.], odnosno da su pojedinci iz Lovinca pucali” na vozača i suvozača kamiona, nakon čega je prekinuo vezu.⁶⁶ Iz Dubajićevih poruka jasno se da iščitati namjera obmanjivanja policije i javnosti o tome tko je napao policijsku patrolu i ubio Alavanju, odnosno svaljivanja krivnje na Hrvate iz Kruševa, čime bi njegova pobunjenička djelatnost dobila opravdanje. Istu svrhu imalo je i Dubajićevo “upozorenje” Policijskoj stanici Gračac o tobožnjim namjerama Hrvata iz Lovinca. Da je Dubajić obmanjivao definitivno potvrđuje njegova izjava na kraju, da su na vozača i suvozača kamiona na Prezidu pucali mještani Lovinca.

⁶³ Ivica MARIJAČIĆ, “Na Prezidu pucali Dubajićevi stražari”, *Vjesnik*, 22. 11. 1990., 1. Po svemu sudeći, vršitelj dužnosti načelnika mislio je na događaj od 29. rujna, kada je skupina mještana Obrovca srpske nacionalnosti ušla u zgradu Policijske stanice Obrovac i odnijela uskladišteno oružje.

⁶⁴ Ivica MARIJAČIĆ, “Posljednja greška velebitskog vojvode”, *Vjesnik*, 23. 11. 1990., 2.

⁶⁵ Brzozjav PS Obrovac, broj: 511-17-30-1642/90., 23. 11. 1990.

⁶⁶ Brzozjav PS Gračac, broj: 511-04-21-1434/90., 26. 11. 1990.

Policajac ili milicajac, uloga Gorana Alavanje u “balvan revoluciji”

Goran Alavanja rođen je 15. rujna 1963. u Benkovcu, odrastao je u Karinu Donjem, a srednju školu za unutarnje poslove završio je u Zagrebu. U službu unutarnjih poslova stupio je 1982. na radnom mjestu operativnoga radnika za regulaciju prometa u Policijskoj stanici Biograd na Moru, a u Zagrebu je izvanredno studirao na Višoj školi za unutrašnje poslove.⁶⁷ U Policijskoj stanici Biograd raspoređen je 1. svibnja 1990. na odgovornije radno mjesto operativnoga radnika za kriminalističko-tehničke poslove, za koje je, pored ostaloga, uvjet bio završen tečaj za kriminalističke tehničare. U odgovarajućem rješenju Policijske uprave Zadar ustanovljeno je da Alavanja ispunjava sve zakonom propisane uvjete.⁶⁸ Ali 1. srpnja 1990. Alavanja je, na vlastiti zahtjev, premješten u Policijsku stanicu Benkovac na niže rangirano mjesto operativnoga radnika za kontrolu i regulaciju prometa. U molbi koju je napisao 29. svibnja 1990. kao razloge za premještaj iznio je majčinu bolest, odnosno svoju želju da pomogne roditeljima te da povratkom u Benkovac djelomično riješi svoje stambeno pitanje.⁶⁹ Ovdje je potrebno podsjetiti na proces koji se u to vrijeme odvijao u sustavu unutarnjih poslova, po kojem su policajci srpske nacionalnosti prelazili u stanice javne sigurnosti odnosno policijske stanice općina zahvaćenih pobunom, koje su tada *de facto* bile izvan kontrole hrvatskoga MUP-a.⁷⁰ Proces su prešutno odobravale hrvatske vlasti, osobito ministar Boljkovac. Prema svjedočenju Nikole Vukošića, ratnoga načelnika Policijske uprave Šibenik, nakon pojave cestovnih barikada “počinje proces da svako ide svojim”, posebno nakon pobune policajaca u Stanici javne sigurnosti Drniš 20./21. kolovoza, kada je ministar Boljkovac otvoreno dopustio policajcima srpske nacionalnosti da biraju u koju policijsku stanicu žele ići. Prema Vukošiću, većina je policajaca srpske nacionalnosti iz Policijske stanice Drniš “izabrala put Martiću, osim dvojice-trojice što su otišli u Gračac”.⁷¹ U zahtjevu SUP-u Knin za promjenu radnoga mjesta unutar Stanice javne bezbjednosti Benkovac iz lipnja 1994. Stevan Bukarica, koji je s Alavanjom bio u napadnutoj patroli, slikovito je opisao svoj prijelaz riječima: “(...) zbog opće poznatih razloga, notornih činjenica, vratio sam se u Republiku Srpsku Krajinu u cilju obrane iste i dana

⁶⁷ HR-HMDCDR, “Fond kapetana Dragana”, dosje poginulih, DVD 1538; SUP Zadar, Kadrovska služba, Molba za premještaj G. Alavanje (preslika u privatnom posjedu; original u PU Zadar).

⁶⁸ Rješenje SUP Zadar, broj: 511-17-06-3878/1-1990., 16. 5. 1990.

⁶⁹ Socijalistička Republika Hrvatska (dalje: SRH), Republički SUP, SUP Zadar, br. 511-17-06-4988/1-1990., 22. 6. 1990.; SRH, Republički SUP, SUP Zadar, br. 511-17-06-3878/1-1990.; SUP Zadar, Kadrovska služba, Molba za premještaj G. Alavanje. Goranova majka je u studenom 2010. novinaru tjednika *Novosti* izjavila da njezin sin nije samoinicijativno Biograd zamijenio Benkovcem, nego je premještaj dobio po naredbi. <http://arhiva.portalnovosti.com/2010/09/zatajena-zrtva-gorana-alavanje/>

⁷⁰ NAZOR, *Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih*, 41-42; MARIJAN, “Djelovanje JNA i pobunjenih Srba u Lici 1990. – 1992. godine”, 219.

⁷¹ HR-HMDCDR-17, Zbirka memoarskog gradiva, DVD 1905.

1. 11. 1990. g. formalno-pravno premješten iz tadašnjeg SUP-a Zadar u SJB Benkovac.⁷²

Ključni dokument za ustanovljavanje političkoga opredjeljenja, odnosno lojalnosti Gorana Alavanje Republici Hrvatskoj peticija je 142 policajca Policijske uprave Zadar, većinom srpske nacionalnosti, usmjerena protiv politike novoizabranih hrvatskih vlasti. Potpisivanje peticije uslijedilo je nakon što su policajci srpske nacionalnosti, nezadovoljni izlaganjem i postupcima zamjenika ministra unutarnjih poslova Perice Jurića, demonstrativno napustili sastanak delegacije MUP-a RH i djelatnika Policijske uprave Zadar koji se održavao 30. listopada 1990. u Zadru.

U Policijskoj stanici Benkovac potpise za peticiju 5. studenoga prikupljao je policajac Zdravko Graovac, koji je u to vrijeme radio u središtu Policijske uprave Zadar. Potpisivanje peticije, prema izvješću načelnika Policijske stanice, organizirano je u večernjim satima, kada on nije bio u stanici, pa mu nije bio poznat broj djelatnika koji su ju potpisali.⁷³

Peticiju odnosno "Otvoreno pismo milicionera SUP-a Zadar" potpisnici su 5. studenoga poslali najvišim predstavnicima hrvatskih i saveznih vlasti. U podužem pismu na tri stranice u obliku pitanja zamjeraju hrvatskim vlastima političke odluke te posebno uvođenje novosti u radu i organizaciji MUP-a, za koje smatraju da su uperene protiv srpskoga naroda i policajaca srpske nacionalnosti.⁷⁴ Među potpisima se nalazi i vlastoručno napisano prezime i ime Gorana Alavanje kao i njegovih kolega iz napadnute patrole, Stevana Bukarice i Jove Graovca, koji su konačno nastavili raditi u MUP-u Republike Srpske Krajine do prestanka njezina postojanja.⁷⁵

U podne 8. studenoga 1990. u prostorijama Policijske stanice Benkovac održan je "spontani skup" 34 djelatnika stanice radi izražavanja neslaganja s mjerom udaljavanja s dužnosti dijela policajaca koji su napustili skup u Zadru.⁷⁶

⁷² HR-HMDCDR-23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin, Osobnik Stevana Bukarice, kut. 48b.

⁷³ Brzjav PS Benkovac, broj: 511-17-11-3658/2-90., 8. 11. 1990.

⁷⁴ HR-HMDCDR-23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin, Otvoreno pismo milicionera SUP-a Zadar, kut. 1.

⁷⁵ HR-HMDCDR-23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin, Popis pripadnika SJS Benkovac, kut. 48b; HMDCDR, Intervju M. Martića SR TV Knin, 3. 7. 1993., DVD 2006. U vezi s političkim i oružanim značenjem "Otvorenog pisma milicionera SUP-a Zadar" za daljnji razvoj srpske pobune u RH važno je napomenuti da je ono uslijedilo nakon peticije policajaca Policijske stanice Knin od 3. srpnja 1990., koja je zaderskoj, po svemu sudeći, poslužila kao uzor, o čemu više u: BARIĆ, *Srpska pobuna u Hrvatskoj 1990. – 1995.*, 68-69. Milan Martić, jedan od organizatora potpisivanja otvorenoga pisma policajaca Policijske stanice Knin, izjavio je povodom godišnjice događaja 3. srpnja 1993. da od tada počinje otvorena pobuna kninske policije protiv hrvatskih vlasti te da je ono pisano javno "ne radi Gračanina nego radi našega naroda da shvate da ćemo mi ipak biti na strani tog svoga naroda. Nećemo biti nekakav instrument nove ustaške države... To pismo je konačno bilo puč Hrvatskoj, gdje smo mi bili nekakva organizirana sila s nekih 300 pušaka, koje su značile ipak nešto".

⁷⁶ SJS Benkovac, broj: 511-17-11-3658/90., Brzjav MUP-u RH o skupu radnika od 8. 11. 1990. Policijska stanica Benkovac imala je u prosincu 1990. 46 zaposlenih policajaca: njih 76 %

Status poginuloga Gorana Alavanje u Republici Srpskoj Krajini

Za ustanovljavanje pripadnosti, odnosno lojalnosti Gorana Alavanje Republici Hrvatskoj ili pobunjenim Srbima nesumnjivo je važan status koji je on postumno imao u vlasti, institucijama i javnosti na pobunom zahvaćenom području.

U popisu “poginulih pripadnika milicije RSK” MUP-a Republike Srpske Krajine krajem rujna 1992. ime Gorana Alavanje na prvom je mjestu među 55 poginulih policajaca iz SUP-a Knin. Pored osnovnih generalija, za Gorana je navedeno da je bio djelatnik “Stanice javne bezbjednosti” Benkovac i da je poginuo kod Obrovca.⁷⁷

U “Evidenciji o učešću u ratu pripadnika milicije” Stanice javne bezbjednosti Benkovac za Alavanju je navedeno da je poginuo 23. studenoga 1990. na raskršću kod Obrovca.⁷⁸

U “Izveštaju o poginulim pripadnicima jedinica SAO Krajine, Opština Benkovac” pisanom 27. prosinca 1991., po svemu sudeći za nadležne službe Teritorijalne obrane Srpske autonomne oblasti Krajine na tom području, ime Gorana Alavanje nalazi se na prvom mjestu popisa. Pored općih generalija piše da je bio “milionar” te mjesto i vrijeme pogibije. U izvješću postoji i rubrika “bračno stanje i broj djece”, po čemu se može zaključiti da je popis izrađen i radi reguliranja prava najbliže rodbine poginuloga borca.⁷⁹

Novine *Srpska nova riječ* objavile su u travnju 1992. “Spisak poginulih rezervista pripadnika sastava JNA, TO i Milicije” koji je 10. ožujka 1992. napravio Štab Teritorijalne obrane Knin za svoje područje odgovornosti. Za Gorana Alavanju pored već poznatih općih podataka navedeno je da je bio pripadnik “Milicije Krajine”.⁸⁰

Sekretarijat za opće upravne i financijske poslove općine Benkovac izradio je 13. studenoga 1992. “Popis poginulih i preminulih boraca sa područja općine Benkovac”, u kojem je Alavanja na prvom mjestu s primjedbom da je bio neoženjen. Popis je, čini se, izrađen radi isplate financijske pomoći obiteljima i djeci preminulih, tako da su obitelji dobivale 15.000 dinara, a djeca po 7.000 dinara.⁸¹

bilo je srpske, 17 % hrvatske i 7 % ostalih nacionalnosti. “Kako se popunjava policija”, *Vjesnik*, 19. 12. 1990., 17.

⁷⁷ HR-HMDCDR-20, Ministarstvo unutrašnjih poslova “RSK”, Popis poginulih pripadnika milicije RSK, kut. 21.

⁷⁸ HR-HMDCDR-23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin, Knjiga evidencija o učešću u ratu pripadnika milicije, kut. 48b.

⁷⁹ HR-HMDCDR-18, Digitalna zbirka dokumenata, DVD 1537.

⁸⁰ “Štab TO Knin, Spisak poginulih rezervista pripadnika sastava JNA, TO i Milicije”, *Srpska nova riječ* (Vojnić), 6. 4. 1992., 6-7.

⁸¹ HR-HMDCDR-2, Paradržavne i paravojne postrojbe na okupiranom području, Popis poginulih i preminulih s područja općine Benkovac, dokumentacija “Kaleb”.

Vojska Republike Srpske Krajine, odnosno zapovjedništvo 92. motorizirane brigade iz Benkovca, također je za područje općine Benkovac dijelila bonove za "Jednokratnu pomoć porodicama poginulih". U zaplijenjenoj dokumentaciji brigade sačuvan je i jedan bon na ime Gorana Alavanje, u vrijednosti od 15 maraka. Na bonu je kao nositelj prava na pomoć kojem je izdan naveden Goranov otac Milan.⁸²

Dragan Vasiljković, poznat i kao "kapetan Dragan", nakon sukoba s Milanom Martićem i odlaska iz Republike Srpske Krajine u Beogradu je osnovao "Fond kapetana Dragana", kojem je namjena bila skupljanje i dodjela financijske pomoći obiteljima poginulih krajinskih boraca. Iz dokumentacije fonda sačuvan je dosje Gorana Alavanje, ispunjen u Benkovcu 19. srpnja 1993., iz kojega je pored poznatih podataka potrebno izdvojiti napomenu da se Goranu priznaje status na osnovi činjenice da je "dostavljeni dokument za otvaranje dosjea vjerodostojan i mjerodavan, budući da je pokojni Goran Alavanja prva žrtva ustaške zasede na području benkovačke i obrovačke opštine". Dalje se navodi da je općinskim rješenjem obitelj poginuloga "ostvarila porodičnu penziju" te da su sahranu obavili roditelji uz pomoć Stanice javne bezbjednosti Benkovac. Također se navodi da su po osnovi pogibije roditelji dobili materijalnu pomoć Crvenoga krsta Republike Srpske Krajine.⁸³

Ministarstvo obrane Republike Srpske Krajine također je vodilo evidenciju poginulih boraca, pa je napravljen i karton poginuloga Gorana Alavanje, u kojem se kao uzrok smrti navodi da je "poginuo od ustaške terorističke grupe" kao pripadnik "ratne jedinice" Policijske stanice Benkovac.⁸⁴

Personalna uprava JNA i poslije odgovarajuća služba Vojske Jugoslavije izradile su popis poginulih civila, policajaca i vojnika na srpskoj strani na ratom zahvaćenim područjima RH. Popis donosi osnovne generalije poginulih, njihov status (vojnik, policajac ili civil), datum i mjesto stradanja kao i napomenu radi li se o izravnoj ili neizravnoj žrtvi ratnih djelovanja. Na popisu se nalazi ime Gorana Alavanje s napomenom da se radi o policajcu i neizravnoj žrtvi.⁸⁵

U zahtjevu za liječenje Stevana Bukarice upućenom Vojnomedicinskoj akademiji u Beogradu u studenom 1991. načelnik Stanice javne bezbjednosti Benkovac naglašava da je Bukarica ranjen "u napadu koji je na našu patrolu

⁸² HR-HMDCDR-18, Digitalna zbirka dokumenata, DVD 1601.

⁸³ HR-HMDCDR-18, Digitalna zbirka dokumenata, DVD 1538.

⁸⁴ HR-HMDCDR-5, Ministarstvo odbrane "RSK", Pravni, personalni i finansijski sektor, kut. 20.

⁸⁵ Popis se nalazi u privatnom posjedu autora. Zanimljivo je da su pripadnici oružanih snaga Srpske vojske Krajine u Republici Srbiji, koja se proglasila pravnim nasljednikom Savezne Republike Jugoslavije odnosno SFRJ, rješavali svoja statusna pitanja preko Personalne uprave Vojske Jugoslavije, odnosno 40. kadrovske centra Vojske Jugoslavije, pa prema tome obitelj Gorana Alavanje ima pravo na boračku mirovinu iz Republike Srbije. S obzirom na činjenicu da Goranov brat Denis, koji je kao pripadnik Srpske vojske Krajine izbjegao iz Hrvatske, sada živi u Republici Srbiji, moguće je i u tehničkom smislu da obitelj Alavanja pored hrvatske prima mirovinu Republike Srbije po istoj osnovi.

izvršen od strane kasnijih pripadnika oružanih snaga Hrvatske”. Ponovno se u “Uvjerenju o ranjavanju” koje je Stanica javne bezbjednosti Benkovac izdala Stevanu Bukarici u travnju 1992. navodi da je Bukarica zadobio teške tjelesne ozljede kao pripadnik policijske patrole Stanice javne bezbjednosti Benkovac. Uvjerenje je Bukarici izdano radi ostvarivanja prava na osobnu invalidninu prema Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca Republike Srpske Krajine. Rješenjem općine Benkovac iz studenoga iste godine Bukarici je privremeno priznato svojstvo ratnoga vojnog invalida kao pripadnika oružanih snaga Jugoslavije.⁸⁶

Brat Gorana Alavanja Denis također je kao “kadet” Posebnih jedinica milicije od rujna 1991. služio vojni rok u oružanim snagama Srpske autonomne oblasti Krajine.⁸⁷ Naredbom komandanta 7. pozadinske baze Srpske vojske Krajine u srpnju 1994. postavljen je za šifera stacionarnoga centra veze u vojarni Benkovac.⁸⁸

Zaključak

Pogibija jednoga čovjeka tijekom oružane pobune srpskoga stanovništva u Hrvatskoj devedesetih godina prošloga stoljeća sama po sebi ne bi bila dovoljan razlog da se njome opširnije bavi historiografija da nije riječ o prvoj pogibiji službene naoružane osobe, odnosno policajca, koji je na temelju svoje profesije personifikacija same države. Takvi su pojedinci tijekom povijesti u pravilu slavljani i ostajali trajno u kolektivnom pamćenju kao prvi poginuli ratnici, a njihova su se imena i djela bilježila u udžbenicima povijesti naroda i država za koje su poginuli.

Goran Alavanja, prema dostupnim izvorima, nije s odobravanjem dočeka kao političke promjene 1990. u Hrvatskoj. Odmah nakon izbora i nakon što su vlast preuzele stranke s nacionalnim predznakom Alavanja se uključio u “skriveni” proces prijelaza policajaca iz jednoga mjesta u drugo po sistemu da “svako ide svojim”, koji nakon pobune policajaca u Policijskoj stanici Drniš 20./21. kolovoza 1990. postaje otvoren.

“Otvoreno pismo milicionera SUP-a Zadar”, čije je nelegalne zahtjeve Alavanja svojim potpisom podupro, dokument je koji najočitije pokazuje Alavanja njegov stav prema hrvatskim vlastima, odnosno pobuni srpskoga stanovništva. Pismo su potpisali i njegovi kolege iz napadnute patrole kao i većina policajaca srpske nacionalnosti iz Policijske stanice Benkovac. Vidljivo je također da se Policijska stanica Benkovac ponašala kao pobunjenička, nad kojom Policijska uprava Zadar nije imala operativne nego samo formalne ingerencije.

⁸⁶ HR-HMDCDR-23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin, Osobnik Stevana Bukarice, kut. 48b.

⁸⁷ HR-HMDCDR-2, Paradržavne i paravojne postrojbe na okupiranom području, MO Uprava sjeverna Dalmacija, kut. 1.

⁸⁸ HR-HMDCDR-2, Paradržavne i paravojne postrojbe na okupiranom području, Zemunik, reg. 14, broj fol. A77/11.

Nedvojbeno je na temelju dokumenata ustanovljeno da su vlasti pobunjenih Srba Alavanji dale status poginuloga borca te je u tom smislu njegovo ime na svim relevantnim popisima poginulih krajinskih boraca. Obitelj poginuloga dobila je sva prava iz toga statusa koje su pobunjeničke vlasti odredile za poginule pripadnike krajinskih oružanih postrojbi.

Formalni status poginuloga Gorana Alavanje u RH početno je odredio ministar unutarnjih poslova Josip Boljkovac u obraćanju saborskim zastupnicima nakon njegove pogibije. Boljkovčeva tvrdnja da se radi o policajcu koji je lojalan hrvatskim vlastima imala je prigodnu političku svrhu, da bi se pokazalo kako eto odmetnici ubijaju i Srbe, te nije odgovarala stvarnom stanju stvari. Na primjeru lojalnosti policajca Alavanje ujedno se očituje složenost političko-sigurnosne situacije s kojom su hrvatske vlasti bile suočene u nastojanjima da smire pobunu, odnosno uvedu zakonito stanje na pobunom zahvaćenom teritoriju.

Odmah nakon pogibije policajca uslijedila su politički motivirana prebacivanja odgovornosti za ubojstvo sukobljenih strana, iako je već tada bilo izvjesno da su ubojstvo izveli pobunjenici radi širenja pobune, odnosno istjerivanja hrvatskih vlasti s pobunom zahvaćenog područja. U radu je ponuđen niz dokaza koji upućuju na pobunjenički "Savjet narodnog otpora" kao organizatora, a na odmetničku skupinu Sime Dubajića kao počinitelje ubojstva Gorana Alavanje.

Poslijeratne medijske i političko-administrativne manipulacije slučajem Gorana Alavanje nakon 2000. godine, zoran su primjer iskrivljavanja povijesne istine zbog političkih razloga. Želi se reći da je prvi poginuli branitelj Hrvatske ustvari jedan Srbin, a hrvatska država to ne želi priznati samo zato što se radi o branitelju srpske nacionalnosti. Iz članka je vidljivo zašto se ustvari Josip Jović i dalje treba uzdizati kao prvi za Hrvatsku poginuli branitelj.

Arhivski izvori

HR-HMDCDR: Hrvatska, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb:

- fond 2, Paradržavne i paravojne postrojbe na okupiranom području
- fond 5, Ministarstvo odbrane "RSK"
- fond 11, Zbirka videozapisa
- fond 17, Zbirka memoarskog gradiva
- fond 18, Digitalna zbirka dokumenata
- fond 20, Ministarstvo unutrašnjih poslova "RSK"
- fond 23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin
- fond 40, Zbirka tiskovina
- Baza dokumenata HDD
- Zbirka doniranog gradiva.

Hrvatska, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, fond 2031, Vjesnikova novinska dokumentacija, Osobe-13023.

Hrvatska, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Zagreb – Operativno dežurstvo.

Objavljeni izvori i literatura

BARIĆ, Nikica. *Srpska pobuna u Hrvatskoj 1990. – 1995*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2005.

BOLJKOVAC, Josip. *Istina mora izaći van*. Zagreb: Golden marketing, 2009.

Danas (Zagreb), 1991.

Dokumentacija ICTY, predmet br. IT-95-11-A, mapa br. 19. Pristup ostvaren 18. 4. 2017. http://jugiliks2.com/index_htm_files/martic%2019..pdf.

Dokumentacija ICTY, predmet br. IT-95-11-A, mapa br. 25. Pristup ostvaren 9. 1. 2017. http://jugiliks2.com/index_htm_files/martic%2025..pdf.

Glas srpski (Banja Luka).

“Goran Alavanja nije prvi hrvatski redarstvenik poginuo u Domovinskom ratu”. HAZUD. 6. 11. 2016. Pristup ostvaren 24. 4. 2017. <http://www.hazud.hr/goran-alavanja-poginuo-strani-agresora-rh-upisan-registar-hrvatskih-branitelja-a-obitelj-mu-prima-braniteljsku-mirovinu/>.

Halo 92 : glasilo Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (Zagreb), 1992.

Informativni list RZ Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (Zagreb), 1990.

MARIJAN, Davor. “Djelovanje JNA i pobunjenih Srba u Lici 1990. – 1992. godine”. *Senjski zbornik* 33 (2006), 217-242.

Narodne novine (Zagreb), 47 (1990).

NAZOR, Ante. *Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih*. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2011.

Nedjeljna Dalmacija (Split), 1990.

“Nije Jović već Alavanja”. *Regional express – Nezavisni istarski portal*. Pristup ostvaren 2. 1. 2013. http://regionalexpress.hr/site/more/nije_jovi-ve-alavanja.

RADELIĆ, Zdenko; MARIJAN, Davor; BARIĆ, Nikica; BING, Albert; ŽIVIĆ, Dražen. *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*. Zagreb: Školska knjiga, 2006.

“Registar hrvatskih branitelja”. Ministarstvo hrvatskih branitelja Republike Hrvatske. Pristup ostvaren 3. 4. 2014. <https://registar.branitelji.hr/app/index.html>.

RUNTIĆ, Davor. *Domovinski rat. Rat prije rata*, knj. 1. Vinkovci: Neobična naklada, 2004.

Slobodna Dalmacija (Split), 1990, 2010.

Srpska nova riječ (Vojnić), 1992.

TANASIĆ, Dragan. "Zaboravljeni testament Jovana Raškovića". *Profil*, Beograd (2004), br. 47: 1-9.

Transkripti sa suđenja Slobodanu Miloševiću. Fond za humanitarno pravo. Pristup ostvaren 9. 5. 2017. <http://www.hlc-rdc.org/Transkripti/Milosevic/Transkripti/Transkripti%20sa%20sudjenja%20Slobodanu%20Milosevicu%20%2829%29/Transkript%20sa%20sudjenja%20Slobodanu%20Milosevicu%20-%202018.%20novembar%202002..pdf>.

Večernji list (Zagreb), 2008.

Vjesnik (Zagreb), 1990-1991, 1993.

Vreme (Beograd), 1991.

„Zatajena žrtva Gorana Alavanje“. *Novosti*, samostalni srpski tjednik. Pristup ostvaren 30. 11. 2017. " <http://arhiva.portalnovosti.com/2010/09/zatajena-zrtva-gorana-alavanje/>

SUMMARY

The Death of Goran Alavanja on 23 November 1990: Events, Interpretations, Manipulations

Soon after the multiparty elections held in Croatia in mid-1990, Goran Alavanja, a policeman of Serbian nationality, used the opportunity to change his duty station from Biograd na Moru to Benkovac. His transfer was motivated by political reasons and a lack of trust in the new Croatian government, and fit into the process of national homogenisation of Serbs in Croatia from the beginning of 1989.

After the outbreak of Serbian armed rebellion in northern Dalmatia, Alavanja showed no indication of loyalty towards the Croatian authorities but, like the majority of policemen of Serbian nationality, acted passively towards the rebellion, which is how the rebels expected the police in that area to react.

Such a stance was a hard blow for the Croatian authorities, who were deprived of their basic element for suppressing the rebellion and restoring order. Goran Alavanja's personal stance towards the Croatian authorities and the rebellion of the Serbian population is most readily apparent by his signing of the "Open Letter of the Policemen of the Secretariat of Internal Affairs Zadar", whose illegal demands Alavanja thus publically supported. The letter was also signed by his colleagues from the attacked patrol as well as most of the policemen of Serbian nationality from the Benkovac Police Station. It is also apparent that the Benkovac Police Station sided with the position of the Serbian majority, and that the Zadar Police Department had only formal, and not operative, authority over it.

Based on ample documentation, it has been determined that Alavanja was given the status of a soldier killed in action by the rebel Serb authorities, and his name appears on all relevant lists of fallen soldiers from the Krajina in this capacity. The deceased's family received all the rights derived from this status, as determined by the rebel authorities and applicable to all fallen members of armed units from the Krajina.

The formal status of the deceased Goran Alavanja in the Republic of Croatia was first set down by Josip Boljkovac, the Minister of Internal Affairs, who mentioned it in his address to the members of the Croatian Parliament after Alavanja's death. Boljkovac's claim that the policeman had been loyal to the Croatian authorities had a political purpose and didn't fit the facts, which were certainly known to him as Minister of Internal Affairs. The loyalty of Officer Alavanja also serves as an example of the complexity of the political-security situation faced by the Croatian authorities in their efforts to suppress the rebellion, i.e. to restore order in the area affected by the rebellion.

After the death of Officer Alavanja, there were politically motivated attempts to transfer responsibility for the murder between the conflicting par-

ties, even though it was already obvious that the murder had been committed by the rebels in order to spread the rebellion. This work offers a series of indications that point towards the rebel “Council of National Resistance” being the organiser, and the renegade group led by Simo Dubajić the perpetrator of the murder of Goran Alavanja.

The post-war media and political-administrative manipulations of the Goran Alavanja case are a vivid example of an attempt to warp the historical truth for daily political or ideological reasons. This article shows why Josip Jović should continue to be honoured as the first Croatian soldier who gave his life for his country.

Key words: Croatia; Croatian War of Independence; Serb Rebellion; 1990; Goran Alavanja